

I Afsnittet om Produktionen og dens Organisation gives der en god Skildring af de forskellige Arter af Bedriftskombination, horisontal og vertikal Kombination, den almindelige Integration og Kombinationens Højdepunkt, de stærke Karteller og Truster. I det handelspolitiske Afsnit er der gode og sunde Betragtninger over den gamle og delvis ogsaa moderne Fetish-Tro paa Handelsbalancen og Betalingsbalancen som eneste Kriterium paa et Lands økonomiske Forhold.

I Spørgsmaalet om Pengemængdens Indflydelse paa Prisniveauet er Forf. nærmest en retroende Tilhænger af Metal-Kvantitetsteorien; han søger de vigtigste Aarsager til Prisforandringerne i Guldproduktionens Ændringer. Med denne Teori som Basis er han imidlertid saa heldig at kunne spaa os en fremtidig almindelig Tendens til Nedgang i Priserne, idet han mener, at Guldproduktionen i Fremtiden vil aftage. Med Tanken paa det nuværende Prisniveau er det kun med Bedrøvelse, Anmelderen ikke helt kan dele Forfatterens Fremtidshaab.

Brismans Bog maa betragtes som en værdifuld Forøgelse af den skandinaviske, økonomiske Literatur. Den fortjener at finde Læsere i Danmark paa Grund af sit hele Anlæg og Indhold. Saavel Nationaløkonomer som andre, der søger økonomisk Viden, vil have Glæde af Bogen.

C. V. Bramsnæs.

A. HAUG: *Socialøkonomi for Hvermand*. Aschehoug & Co. Kristiania 1917. 217 S.

Bergens Socialøkonomiske Forening lod i September 1915 afholde en Præmiekonkurrence om en populær-videnskabelig Haandbog i Socialøkonomi. Ved denne Konkurrence blev Haugs Bog tilkendt Belønning, og Udgivelsen er senere foretaget af „Hjemmets Universitet“.

I Afsnittet om Produktionen og dens Organisation gives der en god Skildring af de forskellige Arter af Bedriftskombination, horisontal og vertikal Kombination, den almindelige Integration og Kombinationens Højdepunkt, de stærke Karteller og Truster. I det handelspolitiske Afsnit er der gode og sunde Betragtninger over den gamle og delvis ogsaa moderne Fetish-Tro paa Handelsbalancen og Betalingsbalancen som eneste Kriterium paa et Lands økonomiske Forhold.

I Spørgsmaalet om Pengemængdens Indflydelse paa Prisniveauet er Forf. nærmest en retroende Tilhænger af Metal-Kvantitetsteorien; han søger de vigtigste Aarsager til Prisforandringerne i Guldproduktionens Ændringer. Med denne Teori som Basis er han imidlertid saa heldig at kunne spaa os en fremtidig almindelig Tendens til Nedgang i Priserne, idet han mener, at Guldproduktionen i Fremtiden vil aftage. Med Tanken paa det nuværende Prisniveau er det kun med Bedrøvelse, Anmelderen ikke helt kan dele Forfatterens Fremtidshaab.

Brismans Bog maa betragtes som en værdifuld Forøgelse af den skandinaviske, økonomiske Literatur. Den fortjener at finde Læsere i Danmark paa Grund af sit hele Anlæg og Indhold. Saavel Nationaløkonomer som andre, der søger økonomisk Viden, vil have Glæde af Bogen.

C. V. Bramsnæs.

A. HAUG: *Socialøkonomi for Hvermand*. Aschehoug & Co. Kristiania 1917. 217 S.

Bergens Socialøkonomiske Forening lod i September 1915 afholde en Præmiekonkurrence om en populær-videnskabelig Haandbog i Socialøkonomi. Ved denne Konkurrence blev Haugs Bog tilkendt Belønning, og Udgivelsen er senere foretaget af „Hjemmets Universitet“.

I sin Inddeling af Bogens Stof gaar Forfatteren frem efter de traditionelle Mønstre med Kapitler om Produktionen, Omsætningen, Fordelingen, de økonomiske Goders Anvendelse o. s. v. Paa dette Omraade er der altsaa ikke gjort Indrømmelser til Bogens populære Opgave, men ved Behandlingen af Stoffet gør Forfatteren sikkert for store Indrømmelser i denne Retning. Væsentlige Partier af Bogen præges af en økonomisk-moraliserende Snakkesalighed, der næppe er egnet til at give et bredere Publikum Respekt for Socialøkonomien som Videnskab. Det er heller ikke lykkedes Forfatteren at holde den økonomiske Tankegangs Traade ud fra hinanden; altfor tidt mærker man, at han ikke behersker sit Stof, men lader almindelige Talemaader træde i Stedet for logisk, økonomisk Tænkning.

Bogen indledes med en kort Udsigt over Socialøkonomiens Historie. Det er Bogens bedste Afsnit; saa snart Forfatteren naar de teoretiske Problemer, glipper Fremstillingen. Begrebet „Produktivitet“ betyder saaledes i Bogen snart Samfundsproduktivitet (Videnskabsmandens Arbejde er produktivt), snart privatøkonomisk Produktivitet (et Arbejde er uproduktivt paa Grund af synkende Efterspørgsel); Forf. gør ingen Forskel paa disse forskellige Begreber. Kapital definerer Forf. (nærmest efter den Bøhm-Bawerk'ske Formel) som „alle de Mellemprodukter, Produktionsmidler og Produktionsredskaber, som er fremtraadt paa de forskellige Trin af Omvejen“. Naar han dernæst skal forklare, hvorledes Kapitalen dannes, hedder det: „Den dannes først og fremmest ved Arbejde . . . den dannes dernæst ved at spare . . . endelig dannes den ved at vente . . . og sidst, men ikke mindst, dannes den ved skabende Intelligens, ved videnskabelige Opfindelser og tekniske Fremskridt“. For Ikke-Nationaløkonomer maa Kapitalen staa som en meget mærkelig Ting, naar den kan dannes paa saa mange forskellige Maader, og Forf. aner tilsyneladende ikke, at han her opererer med flere forskellige Kapitalbegreber paa en Gang, eller at der er Forskel paa Produktionskapital

(Kapital i samfundsmæssig Forstand) og privat Erhvervs-kapital.

I sin Omtale af Produktionsfaktorerne mener Forf., at „det nu er nødvendigt og berettiget at opstille Driftsherrerne som en selvstændig, ny og fjerde Produktionsfaktor, i Spidsen for de 3 øvrige“ (Jorden, Arbejdet og Kapitalen). Selv om man vil tilkende Driftsherrernes Arbejde ved Ledelse og Organisering af Produktionen den største Betydning, er det vanskeligt at forstaa, hvorledes Forf. kan opfatte Driftsherrerne som en særlig Produktionsfaktor. Efter dette Princip er der jo egentlig ingen Grænse for Udvidelse af Produktionsfaktorernes Antal.

Paa adskillige Steder i sin Bog omtaler Forf. Skatter, som han øjensynligt nærer stærk Uvilje imod. I Afsnittet om „Kapital“ hedder det, efter en almindelig Advarsel mod Skatter: „Kapitalfattigdom og Skattetryk er derfor uadskillelige Følgesvende“. Under „Arbejds løn“ lyder det lige saa kategorisk: „Høje Skatter forringer Produktionsudbyttet og trykker Arbejds lønnen ned“. Under „Fordelingen“ hævdes det, at Produktionsudbyttet fordeles i 5 Dele: Kapitalrente, Arbejds løn, Grundrente, Driftsherregevinst og „en femte Part, som Stat og Kommune opkræver i Skat“, og endvidere, at Skatterne „maa afholdes forlods“ af Produktionsudbyttet. Det er lidt vanskeligt at forsone sig med Forfatterens mange Teorier om Skatternes Virkning, tilmed da han altid kun taler om Skatter i Almindelighed, aldrig om bestemte Arter af Skatter. En Sondring i denne Henseende maa dog være den første Betingelse for at kunne udtale Domme om Skatternes Virkning.

Til Usikkerheden i den teoretiske Behandling af Stoffet kommer, at Forf. ikke er nøjagtig i sine Meddelelser om faktiske Forhold. I en Omtale af Andelsbevægelsen fortæller han f. Eks., at i Danmark drives omtrent alle „Roesukkerfabrikker og Brændevinsbrænderier“ som Andelselskaber. Om Seddeldækningsregler meddeles det, at Kvotientdækningsystemet (en vis Procentdel af Seddelbeløbet

dækket med Metal) i Praxis forlades mere og mere og erstattes af Kontingentdækningssystemet (et bestemt Beløb af udækkede Sedler udover Metalbeholdningen); som bekendt gaa Udviklingen netop den modsatte Vej. Som afskrækkende Eksempel paa, hvor urentabel kommunal Sporvejsdrift er i Modsætning til privat Drift, anfører Forf. uden alt Forbehold, at Københavns Kommune i Aarene 1911—15 har tabt 2 Mill. Kr. ved at overtage Sporvejsdriften!

Bogens Afsnit om Sociallovgivning gør heller ikke Forfatteren Ære. Han roser England for Anvendelse af „Selvhjælpens, Selvstyrets og Frivillighedens Princip“, tilsyneladende uden at have lagt Mærke til, at England i 1911 (seks Aar før Bogen udkom) indførte tvungen Syge- og Invaliditetsforsikring. Den tyske Socialforsikrings Ordning har Forf. næppe forstaaet. Han meddeler saaledes, at Invaliditets- og Aldersforsikringen yder Pensioner „fra den Tid, Ulykkesforsikringen ophører“; de to Love dækker som bekendt hver sit Risikofelt og har intet som helst med hinanden at gøre i den af Forf. nævnte Henseende. Den tyske Ulykkesforsikring yder ikke Dagpenge fra Udgangen af den 26. Uge, men fra Udgangen af den 13. Uge, og Syge-, Ulykkes- og Invaliditetsforsikringen blev ikke — som Forf. mener — i 1911 „slaaet sammen under fælles Administration“.

Der er vel enkelte Partier i Haugs Bog, der kan læses med Tilfredshed, men som Helhed er Bogen løs og usikker, og det er lidt vanskeligt at forstaa, at den er fundet værdig til Præmiering som et Værk, der kan bydes Publikum som Socialøkonomi.

C. V. Bramsnæs.

CHR. GIERLØFF: *Naar Byerne vokser* (Skrifter utgit av den statsøkonomiske Forening). Aschehoug & Co. Kristiania. 111 Sider.

Generalsekretæren for den norske Forening for Boligreformer er en flittig Skribent. „Naar Byerne vokser“ er